ŠKÁLA INTUITIVNÍHO ROZHODOVÁNÍ

Radek Mládek, Veronika Polášková, Jakub Šulc & Eliška Vašířová

INTUITIVNÍ VS. RACIONÁLNÍ MYŠLENÍ A ROZHODOVÁNÍ

Každý z nás dělá denně nespočet rozhodnutí – některá velmi banální, jiná důležitá a méně častěji také taková, která i v dlouhodobém časovém horizontu významně ovlivní náš život. Některé zdroje v souvislosti s rozhodováním mluví až o 35 000 dílčích rozhodnutí za den. Řídíme se však při dělání důležitých rozhodnutí spíše rozumem, nebo intuicí? Právě na tuto otázku jsme se rozhodli v tomto výzkumu hledat odpovědi.

Intuice je dle slovníku Americké psychologické asociace definována jako bezprostřední vhled nebo vnímání v protikladu k vědomému uvažování nebo reflexi. Přestože existuje v řadách odborné veřejnosti shoda, že něco jako intuice existuje, definice a uchopení tohoto fenoménu se značně liší. Například Hogarth (2010) v článku *Intuition: A Challenge for Psychological Research on Decision Making* rozebírá pohledy desítek různých autorů na danou problematiku. Pro ilustraci zmiňme závěry některých výzkumníků: Zatímco Dane & Pratt (2007) intuici definují jako afektivně zabarvené soudy, které vznikají na základě rychlých, nevědomých a holistických asociací, Lufityanto et al. (2016) ji vnímají jako produktivní vliv nevědomých emočních informací na jinak nesouvisející rozhodnutí nebo úsudky. V tomto výzkumu chápeme intuitivní myšlení a rozhodování **jako výsledek jemného vnitřního pocitu, který nám při rozhodování bez pomocí logické analýzy situace pomáhá určit, která varianta řešení se jeví jako správná.** Domníváme se, že intuice je v tomto pojetí úzce spjata s nasloucháním vlastním (byť částečně nevědomým) potřebám, cílům a sobě samému.

Jako opak intuitivního myšlení je často v literatuře uváděno myšlení racionální. Adam et al. (2022) jej popisují jako postup využívající objektivní znalosti a logiku, který zahrnuje identifikaci problému k řešení, shromáždění faktů, určení možností a výsledků, jejich analýzu, zvážení všech vztahů a výběr rozhodnutí. Pro tento výzkum jsme ve výrocích prvky racionálního myšlení použili v reverzních tvrzeních. Takto kladně skórované odpovědi mohou vypovídat o skutečnosti, že daný člověk přemýšlí spíše „neintuitivně".

TVORBA POLOŽEK

Pro účely tohoto testu jsme formulovali 30 položek, z nichž jsme následně 12 vyřadili. Výslednou škálu tak tvoří 18 tvrzení (viz níže). Při tvorbě položek jsme vycházeli z konceptů intuice, které byly našemu chápání nejblíže, resp. na ty, které zdůrazňovaly například rychlost závěrů (Dane & Pratt, 2007) nebo vliv nevědomí (Lufityanto et al., 2016). Jak bylo již stručně zmíněno, škála obsahuje i reverzní položky vycházející spíše z opačného konceptu racionálního myšlení.

Tvrzení byla formulována v první osobě, odpovědi poté tvořilo pět možností, na které mohl respondent odpovědět následovně:

Zcela nesouhlasím – spíše nesouhlasím – nevím – spíše souhlasím – zcela souhlasím

Odpovědi byly bodovány na škále 1 (zcela nesouhlasím) až 5 (zcela souhlasím), u reverzních položek naopak.

Metoda popisovaná v tomto textu není skutečným psychologickým testem! Vznikla v rámci cvičení z psychometrie na KPCH FF UPOL a je pouze didaktickou pomůckou. Jakékoli jiné využití je na vlastní nebezpečí.

Náhled škály:

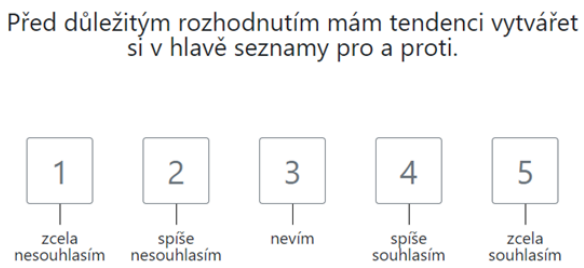

Konečná verze položek:

1. Před důležitým rozhodnutím mám tendenci vytvářet si v hlavě seznamy pro a proti.
2. Obvykle neumím své kroky racionálně zdůvodnit.
3. Na rozmyšlení o důležitých věcech potřebuji více času.
4. Naslouchám vnitřně sám/sama sobě.
5. Ztotožňuji se s příslovím "Dvakrát měř, jednou řež".
6. Zpravidla pečlivě zvážím pravděpodobnost všech výsledků a až poté se rozhoduji.
7. Obvykle se spokojím s prvním způsobem řešení situace, který se mi jeví jako dostatečně dobrý.
8. Dávám v rozhodování přednost svým pocitům před pečlivou analýzou situace.
9. Při řešení problému mám často pocit, že vím, jaké rozhodnutí je správné a následně se jím řídím.
10. Obvykle se vyhýbám situacím, které vyžadují hluboké přemýšlení o věcech.
11. Neumím dobře uvažovat pod tlakem.
12. Při poznávání nových lidí dám zpravidla na první dojem.
13. Dlouhé a systematické přemýšlení o věcech mi nepřináší uspokojení.
14. V logickém uvažování jsem lepší než řada ostatních lidí.
15. Většinou cítím, kdy má člověk pravdu a kdy ne, ale nedokážu vysvětlit, jak to vím.
16. Pokud jde o důvěru k lidem, zpravidla se mohu spolehnout na své instinkty.
17. Rád/a se učím novým způsobům uvažování.
18. Pro rozhodování nepotřebuji mnoho podkladů týkajících se dané situace.

VÝZKUMNÝ A STANDARDIZAČNÍ SOUBOR

Pro výběr položek, které přináší relevantní informace a pro jejich zařazení do subškál jsme výše uvedenou sadu administrovali na rozsáhlém souboru respondentů. Testování proběhlo v online prostředí. Pro naše účely byl zvolen příležitostný výběr, respondenty jsme oslovovali prostřednictvím platformy online.

Test vyplnilo celkově 463 respondentů, z toho 119 mužů (26 %) a 344 žen (74 %). Údajný věk respondentů se pohyboval v rozmezí od 16 do 77 let, většina respondentů nicméně spadá do intervalu po 20. roku života (kvartily

Metoda popisovaná v tomto textu není skutečným psychologickým testem! Vznikla v rámci cvičení z psychometrie na KPCH FF UPOL a je pouze didaktickou pomůckou. Jakékoli jiné využití je na vlastní nebezpečí.

věku jsou 22 a 30). Z inventáře jsme vyřadili dva respondenty mladší 18 let. Popisovaný soubor o 461 respondentech byl použit jak k výběru testových položek, tak k vytvoření vlastností vytvořeného testu kromě výpočtu validizačního kritéria.

Po úpravě dat pro výpočet validizačního kritéria jsme odstranili 151 respondentů (2 respondenty pro nesplnění věku 18 let a 149 respondentů pro nevyplnění validizačního kritéria). Průměrný věk takto upraveného souboru čítal 29,21 let se směrodatnou odchylkou 10,97. Takto upravený soubor byl využit pouze pro výpočet validizačního kritéria.

FAKTOROVÁ STRUKTURA INVENTÁŘE A VÝBĚR FUNKČNÍCH POLOŽEK

Původní set 18 testových položek byl podroben exploratorní faktorové analýze (EFA). Pro výpočet byla použita surová data, přítomnost faktorů jsme ověřovali na základě metody hlavní osy. Na základě provedení sutinového grafu (obr. 1) se domníváme, že zde může být přítomno více faktorů.

Obrázek 1: Sutinový graf pro 18 položek

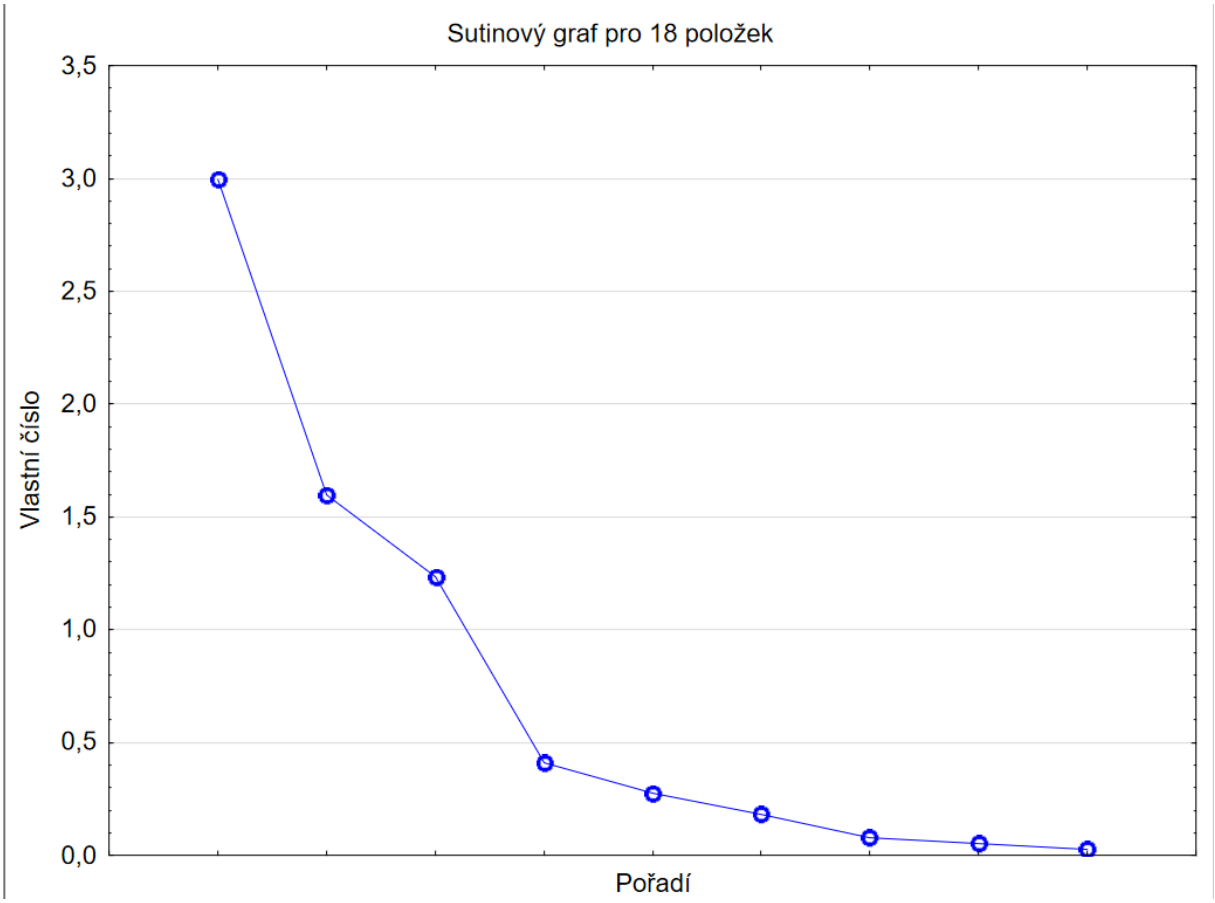

Na obrázku je patrný dominantní vliv hlavního faktoru. Mimo ten zde mohou existovat ještě další dva faktory, a to v případě, že pro rozhodnutí použijeme pravidlo vlastního čísla většího než 1. Postupně jsme s použitím rotace normalizovaný VARIMAX prošli jedno, dvou a tří faktorové řešení. Nejlépe lze výsledky interpretovat ze tří faktorového řešení. Faktorové náboje a komunality uvádíme v tabulce č. 1.

Metoda popisovaná v tomto textu není skutečným psychologickým testem! Vznikla v rámci cvičení z psychometrie na KPCH FF UPOL a je pouze didaktickou pomůckou. Jakékoli jiné využití je na vlastní nebezpečí.

Tabulka 1: Faktorové náboje z EFA na 18 položkách

Pol.	Faktor 1	2	3	Komu-nalita
1	0,47	0,13	-0,09	0,25
2	0,22	0,47	0,05	0,27
3	0,59	-0,31	-0,05	0,44
4	-0,05	-0,14	0,40	0,18
5	0,71	0,08	0,01	0,50
6	0,67	0,13	-0,01	0,47
7	0,52	0,18	0,06	0,30
8	0,55	0,30	0,37	0,53
9	0,16	-0,28	0,37	0,24
10	0,22	0,62	0,00	0,43
11	-0,14	0,61	-0,03	0,40
12	0,07	0,14	0,27	0,10
13	0,27	0,48	0,04	0,31
14	0,06	0,51	0,04	0,27
15	-0,01	0,07	0,52	0,27
16	0,02	0,00	0,67	0,46
17	0,16	0,35	-0,24	0,21
18	0,38	0,14	0,22	0,21

Pozn.: Nejvyšší faktorové náboje jsou vytištěny černě.

První faktor se týká tendence rozhodovat se spíše racionálně, tomuto faktoru jsme přiřadili označení *plánování*. Nejvyšší náboj má položka č. 5 “Ztotožňuji se s příslovím "Dvakrát měř, jednou řež".” a položka č. 6 “Zpravidla pečlivě zvážím pravděpodobnost všech výsledků a až poté se rozhoduji.”. Druhý faktor jsme spojovali s intuicí, pojmenovali jsme ho *pesimisticky intuitivní typ*. Nejvyšší náboj má položka č. 11 “Neumím dobře uvažovat pod tlakem.” a položka č. 10 “Obvykle se vyhýbám situacím, které vyžadují hluboké přemýšlení o věcech.”. Třetí faktor je další složkou již zmíněného intuitivního myšlení, pojmenovali jsme ho jako *optimisticky intuitivní typ*. Nejlépe ho sytí položky 16 “Pokud jde o důvěru k lidem, zpravidla se mohu spolehnout na své instinkty.” a 15 “Většinou cítím, kdy má člověk pravdu a kdy ne, ale nedokážu vysvětlit, jak to vím.”.

Metoda popisovaná v tomto textu není skutečným psychologickým testem! Vznikla v rámci cvičení z psychometrie na KPCH FF UPOL a je pouze didaktickou pomůckou. Jakékoli jiné využití je na vlastní nebezpečí.

TESTOVÉ ŠKÁLY, VÝPOČET HRUBÉHO SKÓRU

Celkem jsme identifikovali 3 interpretovatelné faktory, které tvoří tři výsledné subškály. Pro nízkou komunalitu jsme se rozhodli vyřadit položku 12, výsledný inventář tedy tvoří 3 subškály obsahující 17 položek. Výše uvedené je přehledně zaneseno do tabulky 2.

Tabulka 2 – Výsledné subškály:

Subškála 1: Plánování - *Tato škála měří, jaký prostor a čas na rozmyšlení je do procesu rozhodování vkládán před učiněním samotného rozhodnutí.*

POLOŽKA	ZNĚNÍ POLOŽKY
1*	Před důležitým rozhodnutím mám tendenci vytvářet si v hlavě seznamy pro a proti.
3*	Na rozmyšlení o důležitých věcech potřebuji více času.
5*	Ztotožňuji se s příslovím "Dvakrát měř, jednou řež".
6*	Zpravidla pečlivě zvážím pravděpodobnost všech výsledků a až poté se rozhoduji.
7	Obvykle se spokojím s prvním způsobem řešení situace, který se mi jeví jako dostatečně dobrý.
8	Dávám v rozhodování přednost svým pocitům před pečlivou analýzou situace.
18	Pro rozhodování nepotřebuji mnoho podkladů týkajících se dané situace.
MINIMÁLNÍ A MAXIMÁLNÍ BODOVÉ SKÓRE:	**7–35**

Subškála 2: Pesimisticky intuitivní typ (impulzivita při rozhodování) - *Vysoký skór na této subškále indikuje, že k rozhodování dochází bez zapojení racionálních struktur, důraz je dán spíše na rychlé řešení situace, nutně ale nezahrnuje zapojení intuice.*

POLOŽKA	ZNĚNÍ POLOŽKY
2	Obvykle neumím své kroky racionálně zdůvodnit.
10	Obvykle se vyhýbám situacím, které vyžadují hluboké přemýšlení o věcech.
11	Neumím dobře uvažovat pod tlakem.
13	Dlouhé a systematické přemýšlení o věcech mi nepřináší uspokojení.
14*	V logickém uvažování jsem lepší než řada ostatních lidí.
17*	Rád/a se učím novým způsobům uvažování.
MINIMÁLNÍ A MAXIMÁLNÍ BODOVÉ SKÓRE:	**6–30**

Subškála 3: Optimisticky intuitivní typ (přítomnost intuice u rozhodování) - *Tato škála zachycuje čisté intuitivní projevy u rozhodování – tedy dobrý kontakt se sebou samým, schopnost vnitřně si naslouchat, zachycuje také instinktivnost.*

POLOŽKA	ZNĚNÍ POLOŽKY
4	Naslouchám vnitřně sám/sama sobě.
9	Při řešení problému mám často pocit, že vím, jaké rozhodnutí je správné a následně se jím řídím.
15	Většinou cítím, kdy má člověk pravdu a kdy ne, ale nedokážu vysvětlit, jak to vím.
16	Pokud jde o důvěru k lidem, zpravidla se mohu spolehnout na své instinkty.
MINIMÁLNÍ A MAXIMÁLNÍ BODOVÉ SKÓRE:	**4–20**

Pozn.: Položky označené * jsou skórovány reverzně.

Metoda popisovaná v tomto textu není skutečným psychologickým testem! Vznikla v rámci cvičení z psychometrie na KPCH FF UPOL a je pouze didaktickou pomůckou. Jakékoli jiné využití je na vlastní nebezpečí.

Hrubý skór subškál získáme součtem bodů respondenta na jednotlivé položky. Jak již bylo uvedeno výše, tvrzení „zcela souhlasím“ je bodováno 5 body, tvrzení „zcela nesouhlasím“ poté 1 bodem. Naopak je tomu u reverzních položek. Maximální a minimální bodové zisky subškál jsou znázorněny v tabulce 2.

Subškály dohromady dávají celkovou škálu intuitivního rozhodování, minimální počet bodů, který lze na škále získat je 17, maximální počet bodů poté 85.

DŮKAZY O RELIABILITĚ METODY

VNITŘNÍ KONZISTENCE

Pro zjištění reliability jednotlivých subškál i celkové škály jsme použili Cronbachův koeficient alfa. Vnitřní konzistence škály dosahuje hodnoty 0,71, konzistence subškál po řadě 0,76, 0,69 a 0,55.

Je patrné, že reliabilita je ze tří uvedených subškál uspokojivá v jednom případě, a to v subškále plánovače s hodnotou 0,76. Výsledek reliability druhé škály pesimisticky intuitivní můžeme označit za vcelku uspokojivý s hodnotou 0,69. Reliabilitu třetí subškály optimisticky intuitivní považujeme za nízkou v hodnotě 0,55. Celkovou reliabilitu považujeme 0,71 považujeme za uspokojivou. Podrobněji můžeme prozkoumat chování jednotlivých položek v přehledové tabulce 3.

Tabulka 3: Popisné charakteristiky jednotlivých položek

Položka	Průměr	Sm. odch.	Šikmost	R_{celek}	$R_{subškála}$
1	2,22	1,11	0,89	0,34	0,40
3	1,94	1,01	1,20	0,17	0,40
5	2,16	1,01	0,82	0,47	0,61
6	2,27	1,03	0,74	0,47	0,60
7	2,70	1,15	0,32	0,42	0,46
8	2,90	1,10	0,13	0,61	0,53
18	2,45	1,02	0,74	0,39	0,34
2	2,33	1,05	0,78	0,38	0,65
10	2,41	1,13	0,64	0,44	0,60
11	2,91	1,31	0,14	0,14	0,65
13	2,76	1,16	0,24	0,42	0,65
14	2,82	1,15	0,17	0,29	0,65
17	3,82	0,99	0,79	0,19	0,67
4	4,00	0,78	-0,77	0,00	0,28
9	3,48	0,98	-0,57	0,04	0,27
15	3,35	1,10	-0,29	0,14	0,34
16	3,58	1,00	-0,69	0,16	0,46

Pozn.: Sloupec R_{celek} obsahuje korelační koeficient položky a součtu zbývajících položek. Sloupec $R_{subškála}$ obsahuje korelační koeficient položky a součtu zbývajících položek dané subškály.

Metoda popisovaná v tomto textu není skutečným psychologickým testem! Vznikla v rámci cvičení z psychometrie na KPCH FF UPOL a je pouze didaktickou pomůckou. Jakékoli jiné využití je na vlastní nebezpečí.

STABILITA V ČASE

Při sběru dat byli respondenti požádáni, aby tuto škálu po uplynutí týdne či delší doby vyplnili ještě jednou. Na tuto výzvu zareagovalo 30 respondentů, z toho 5 mužů a 25 žen. V tabulce 4 jsou uvedeny zjištěné hodnoty test-retest reliability.

Tabulka 4: Vnitřní konzistence, stabilita v čase a další deskriptivní statistiky škál inventáře

Škála	Počet pol.	Průměr	Směr. odchylka	Šikmost	Stabilita v čase	Vnitřní konz.	Chyba měření
Plánování	7	15,30	4,43	1,12	0,88	0,76	0,81
Pesimisticky int	6	14,27	3,44	-0,18	0,83	0,69	0,63
Optimisticky int	4	14,30	2,18	0,20	0,62	0,55	0,40
Celkový skór	17	43,87	7,78	0,87	0,92	0,71	1,42

S výjimkou subškály *Optimisticky intuitivní* je nalezená stabilita v čase vcelku uspokojivá.

DŮKAZY O VALIDITĚ METODY

KRITERIÁLNÍ VALIDITA METODY

Na konci inventáře jsme respondentům položili otázku, po jejímž přečtení se měli rozhodnout mezi dvě možnostmi.

Text otázky:

Představte si, že se ucházíte o nové zaměstnání. Máte nabídky ze dvou společností. Společnost A je objektivně lepší volbou – nabídla Vám vyšší mzdu a více firemních benefitů, sídlí v krásných kancelářích a náplň Vaší práce se na papíře jeví jako zajímavější. Něčím Vás ale vnitřně přesto láká nastoupit spíše do společnosti B, i když to neumíte úplně racionálně zdůvodnit. Pro jakou variantu byste se rozhodli (společnost A / společnost B) a případně proč?

Z textu je zřejmé, že zatímco varianta A je spíše volbou racionální, tak varianta B cílí spíše na intuitivně se rozhodujícího jedince. Volili jsme takovou otázku, která je pro co nejvíce respondentů dobře pochopitelná a představitelná a zároveň dle našeho mínění dobře rozliší způsob rozhodování respondenta.

Někteří respondenti odpověděli jen písmenem, další své rozhodnutí vysvětlovali či podmiňovali různými podmínkami. Celkem na tuto otázku odpovědělo 333 respondentů, kdy 132 žen volilo variantu A, 120 žen volilo variantu B, 60 mužů volilo variantu A a 21 mužů volilo variantu B. Rozložení odpovědí dle pohlaví je znázorněno na následujícím obrázku 2.

Metoda popisovaná v tomto textu není skutečným psychologickým testem! Vznikla v rámci cvičení z psychometrie na KPCH FF UPOL a je pouze didaktickou pomůckou. Jakékoli jiné využití je na vlastní nebezpečí.

Obrázek 2: Rozložení odpovědí dle pohlaví

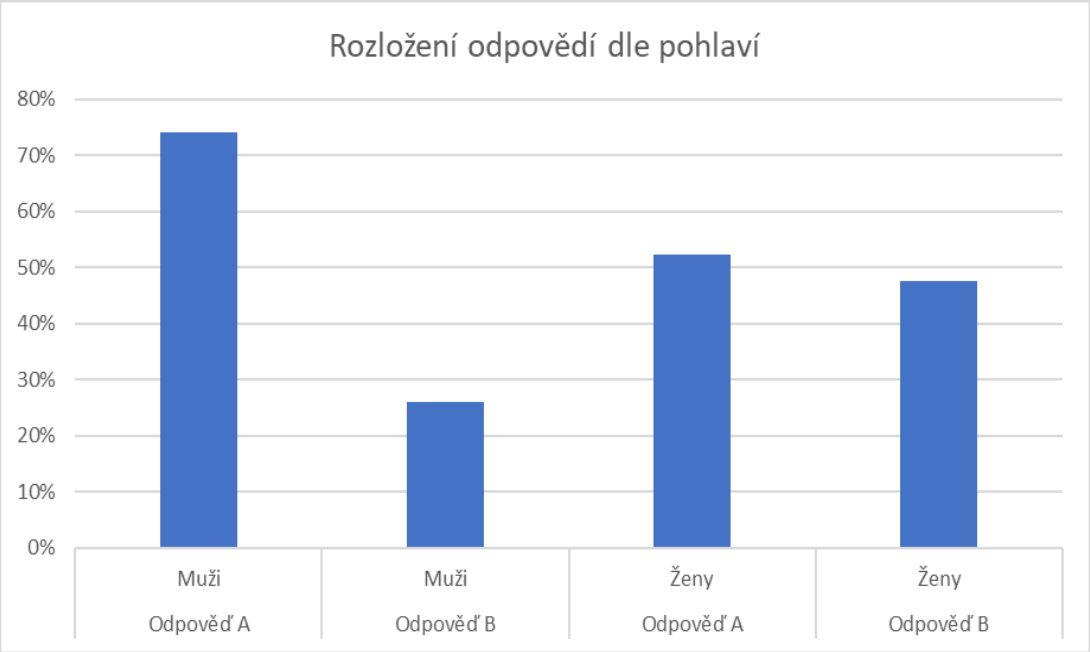

Pozn.: Jedná se o procentuální rozložení v rámci pohlaví. Možnost A považujeme za racionální volbu, možnost B za variantu více intuitivní.

Z grafu je patrné, že muži daleko častěji volí tu variantu, která vychází z racionálního kalkulu, a to konkrétně v téměř 3/4 případů. U žen je rozložení daleko rovnoměrnější s pouze slabší preferencí racionální volby.

V následující tabulce 5 jsou zobrazeny výsledky korelací mezi škálami a vnějším kritériem. Vzhledem k tomu, že naše kritérium je dichotomickou proměnnou (respondenti volili buďto variantu A nebo variantu B), tak jsme přistoupili k použití bodově biseriálního korelačního koeficientu.

Tabulka 5: Bodově biseriální korelační koeficienty vnějšího kritéria a hrubých skórů škál

Škála	r	p
Plánování	0,11	< 0,001
Pesimisticky intuitivní	0,33	< 0,001
Optimisticky intuitivní	0,31	< 0,001
Celkový skór	0,41	< 0,001

Všechny faktory vyšly a celkové skóre vyšly signifikantní, byť se slabší silou. Protože je možné kódovat odpověď A jako 1 či jako 0, tak u interpretace nezáleží na znaménku jednotlivých korelací (pokud bychom dali A opačnou hodnotu, znaménka by vyšla naopak), ale je důležité se zamyslet nad tím, zda směr korelace dává smysl. V tomto případě výsledky znamenají, že "Béčkaři", tedy respondenti, kteří volí intuitivní přístup při volbě zaměstnání, dosahují vyšších skóru ve škálách pesimistické i optimistické intuitivity a stejně tak i celkového skóru. Protože byly otázky pokládány tak, že odpověď značící spíše intuitivní přístup byl za více bodů, je tento výsledek indicií pro lepší validitu.

Metoda popisovaná v tomto textu není skutečným psychologickým testem! Vznikla v rámci cvičení z psychometrie na KPCH FF UPOL a je pouze didaktickou pomůckou. Jakékoli jiné využití je na vlastní nebezpečí.

FAKTOROVÁ VALIDITA

V našem inventáři se zabýváme rozhodováním. Konkrétně zkoumáme, zda je možné rozhodování lidí rozdělit na dva faktory. Na faktor, který odráží intuitivní rozhodování a na druhý faktor, který směřuje spíše k racionálnímu rozhodování. Tyto dimenze se nejlépe odrážejí ve faktorových nábojích 17 položek. Přičemž faktor intuitivní myšlení jsme rozdělili na dva pod faktory: pesimisticky intuitivní a optimisticky intuitivní. Položka č. 12 byla z důvodu nízké komunality a nízkého faktorového náboje vyřazena.

Pro ověření našeho předpokladu jsme s pomocí EFA získali faktorové náboje. Třífaktorové řešení s rotací VARIMAX a Kaiserovou normalizací obsahuje tabulka 6.

Tabulka 6: Faktorové zátěže

Položka	Plánovač	Pesimisticky intuitivní	Optimisticky intuitivní	Komunalita
1	0,47	0,13	-0,09	0,24
2	0,22	0,48	0,02	0,28
3	0,59	-0,31	-0,05	0,45
4	-0,04	-0,12	0,40	0,18
5	0,71	0,07	-0,02	0,50
6	0,67	0,13	-0,02	0,47
7	0,52	0,17	0,04	0,30
8	0,56	0,32	0,35	0,53
9	0,16	-0,27	0,37	0,23
10	0,22	0,61	-0,05	0,42
11	-0,14	0,61	-0,06	0,39
13	0,28	0,48	0,01	0,30
14	0,06	0,51	0,01	0,27
15	0,00	0,10	0,52	0,28
16	0,03	0,04	0,68	0,46
17	0,16	0,34	-0,26	0,21
18	0,38	0,15	0,20	0,21
Vys. rozptyl	**15 %**	**12 %**	**7 %**	**34 %**

Pozn.: Nejvyšší faktorové náboje jsou vytištěny černě.

Metoda popisovaná v tomto textu není skutečným psychologickým testem! Vznikla v rámci cvičení z psychometrie na KPCH FF UPOL a je pouze didaktickou pomůckou. Jakékoli jiné využití je na vlastní nebezpečí.

Výsledky faktorové analýzy poukazují na to, že náš nástroj při ověřování v praxi vysvětlil 34 % rozptylu. Naše položky mají vcelku výrazné faktorové náboje, zdá se, že jsme dosáhli simple structure. Přibližně ⅓ položek má komunalitu, která je vyšší než číslo 0,40. Další ⅓ položek má komunalitu mezi čísly 0,25 a 0,30. Zbylá necelá třetina má komunalitu nižší než číslo 0,25.

ORIENTAČNÍ NORMY

Na obrázku 2 je znázorněno rozložení odpovědi na naši otázku dle pohlaví. Z obrázku je patrné, že muži výrazně častěji volili variantu racionální oproti variantě intuitivní. Dalším krokem je analýzy vlivu věku, kterou zobrazují následující dva obrázky.

Obrázek 3: Hrubé skóry celkové škály u mužů různého věku

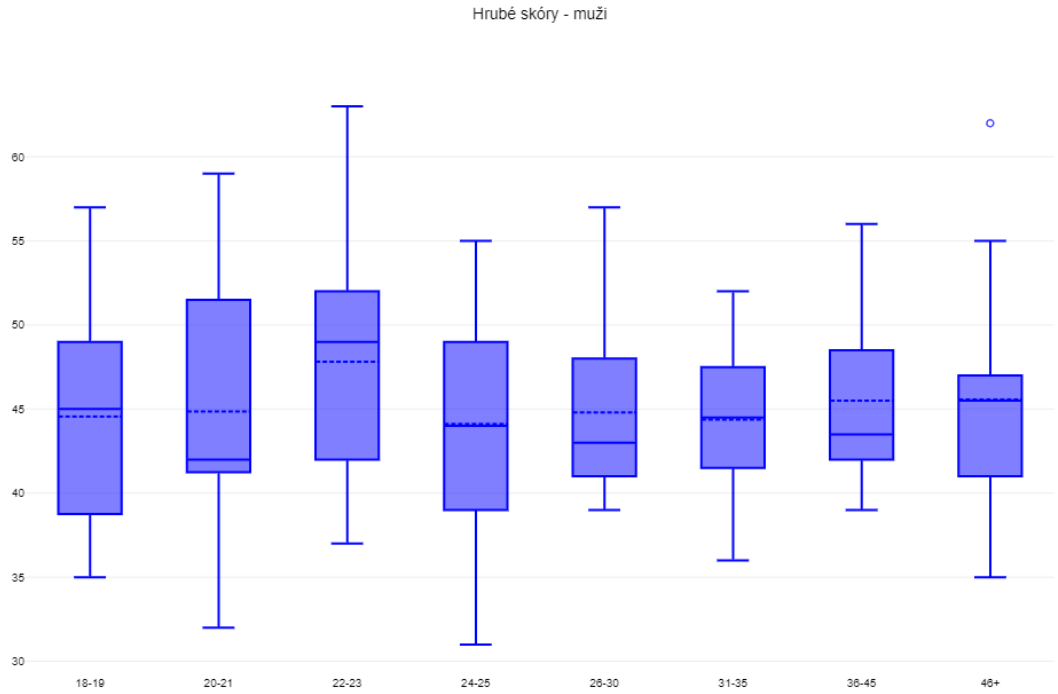

Pozn.: Hrubé skóry z celého inventáře, muži.

Metoda popisovaná v tomto textu není skutečným psychologickým testem! Vznikla v rámci cvičení z psychometrie na KPCH FF UPOL a je pouze didaktickou pomůckou. Jakékoli jiné využití je na vlastní nebezpečí.

Obrázek 4: Hrubé skóry celkové škály u žen různého věku

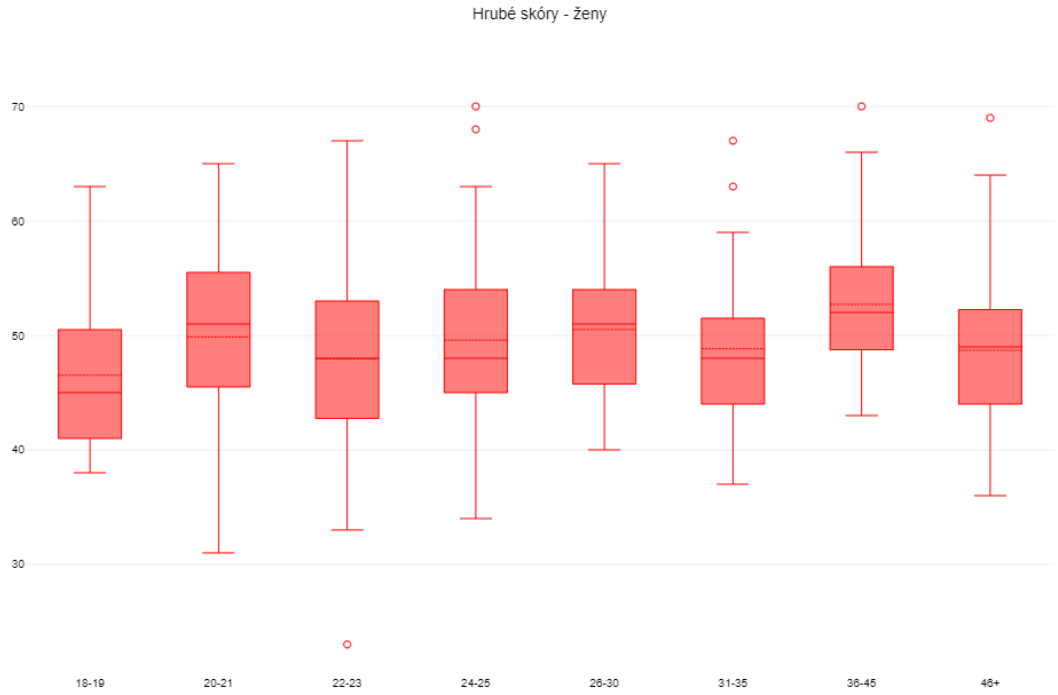

Pozn.: Hrubé skóry z celého inventáře, ženy.

Na první pohled není patrný větší rozdíl mezi jednotlivými pohlavími a věkovými skupinami.

Pro tvorbu norem jsme využili nelinární transformaci. To znamená převedení hrubého skóru na percentil, z kterého jsme poté převedli hodnoty na z-skór. Pro využití se však tradičně využívá jiný skór, my jsme zvolili statin. Výsledky jsou zobrazeny v následující tabulce 7.

Tabulka 7: Normy pro muže a ženy

Statin	Hrubý skór muži	Hrubý skór ženy
1	18-36	18-36
2	37-38	37-40
3	39-41	41-44
4	42-43	45-46
5	44-47	47-51
6	48-50	52-54
7	51-54	55-58
8	55-57	59-63
9	58+	64+

Metoda popisovaná v tomto textu není skutečným psychologickým testem! Vznikla v rámci cvičení z psychometrie na KPCH FF UPOL a je pouze didaktickou pomůckou. Jakékoli jiné využití je na vlastní nebezpečí.

Pozn.: orientační normy pro celkový hrubý skór dle pohlaví.

Pro úspornost bychom v případě publikace metody do manuálu prezentovali normy bez rozlišení věku. Jak je totiž z výsledků patrné, rozdíly jsou mezi oběma pohlavími jen nepatrné a rozlišení dle pohlaví je tak zbytečné. Podobně dopadla situace, kdy jsme rozdělili normy dle jednotlivých věkových skupin.

ZHODNOCENÍ METODY

Na předchozích stránkách byla představena metoda zjišťování intuitivního rozhodování v běžných životních situacích. Identifikovány byly tři subškály obsahující mezi 4–7 položkami. Celková reliabilita vyšla uspokojivě, a to v hodnotě 0,71. Z hlediska jednotlivých subškál se za jedinou uspokojivou dá považovat subškála první, v hodnotě 0,76. Druhá subškála vyšla jako vcelku uspokojivá, a to v hodnotě 0,69, poslední subškálu pak považujeme za nízkou, hodnota 0,55.

Důkazy o validitě nám naznačují, se nám alespoň částečně podařilo namodelovat otázky v dotazníku a validizační kritérium tak, že sledují určité aspekty lidského rozhodování a existuje mezi nimi vztah. Pro případné další pilotování by bylo vhodné některé otázky přeformulovat a zaměřit se více na diferenciaci mezi oběma typy nalezených intuicí.

Z možných dalších nedostatků uveďme, že většina reverzních tvrzení je soustředěna v jedné subškále (subškála č. 1), což se negativně projevuje v jejich funkci. Některá tvrzení nejsou také pro výslednou metodu formulovány ideálně, jelikož například z položky 17 „Rád/a se učím novým způsobům uvažování." jen těžko můžeme soudit, zda podporuje či vyvrací přítomnost intuice při rozhodování.

Přesto se ale domníváme, že metoda může posloužit jako užitečný výchozí materiál pro další výzkumy a inventáře na tomto poli působnosti.

POUŽITÁ LITERATURA

Adam, F., Kuchta, D., Stanek S. (2022). Rational Decisions in Organisations: Theoretical and Practical Aspects. Auerbach Publications. doi: https://doi.org/10.1201/9781003030966

Dane, E., & Pratt, M. G. (2007). Exploring Intuition and Its Role in Managerial Decision Making. The Academy of Management Review, 32(1), 33–54. https://doi.org/10.2307/20159279

Hogarth, Robin. (2010). Intuition: A Challenge for Psychological Research on Decision Making. Psychological Inquiry. 21. 338-353. 10.1080/1047840X.2010.520260.

Lufityanto, G., Donkin, C., & Pearson, J. (2016). Measuring Intuition: Nonconscious Emotional Information Boosts Decision Accuracy and Confidence. Psychological Science. doi: 10.1177/0956797616629403

Metoda popisovaná v tomto textu není skutečným psychologickým testem! Vznikla v rámci cvičení z psychometrie na KPCH FF UPOL a je pouze didaktickou pomůckou. Jakékoli jiné využití je na vlastní nebezpečí.